

VECKANS BROTT

www.spifab.se | www.facebook.com/SPIFAB

Tavelkuppen mot Nationalmuseum

Ur Nordisk Kriminalkrönika 2002

Nationalmuseum i Stockholm. Bilden är tagen från helikopter av kriminaltekniker.

Tavelkuppen mot Nationalmuseum

Av Dan Boija och Magnus Osvald, kriminalinspektörer vid Länskriminalens våldssektion, Stockholm.

Nationalmuseum i Stockholm ligger mycket vackert på Blasieholmen med utsikt över Slottet på andra sidan Strömmen.

Det är två dagar före julafton, ute är det i stort sett nattsvalt och det är snart stängningsdags på museet. Besökarantalet på museet är inte så högt, de flesta har väl nog med att köpa julklappar och julmat, varför museibesök lågprioriteras.

Det är ganska kallt ute, det är frost på marken, men det finns ingen snö att tala om. Bilar och fotgängare är det gott om och alla har siktet inställt mot den kommande julen, även de kriminalpoliserna som hoppar på en lugn helg med familjen.

Där ute finns det dock en handfull män, som har något helt annat i tankarna. Tre av dem kommer

sakta åkande i en öppen plastbåt med styrpulp. De lägger till vid en pontonbrygga alldeles intill museet. Männerna är klädda i mörka kläder. En av dem ser på klockan, det är inte riktigt dags än.

Spanska ryttare på Blasieholmen

I andra änden av Blasieholmen, vid Södra Blasieholmshamnen kommer två män åkande i en mörkgrå Ford Sierra. Bilen ställs upp diagonalt över vägen vid korsningen till Stallgatan. En man stannar i bilen och sprutar ut tändvätska över sätena. Den andre går ur bilen och kastar ut fotanglar – så kallade spanska ryttare, väghinder – på gatan intill den bil som står på tvären.

En eldslåga flamar upp inne i bilen. Mannen som tänt eld iaktas av en kvinnlig passagerare i en

Tavelrånarna tar sig in i museets trapphall och hotar flera besökare med vapen.

taxibil som passerar den brinnande bilen. Mannens ansikte är upplyst av de fladdrande lågorna.

De båda männen springer skyndsamt från platsen. Ytterligare en bil antänds utanför Strand Hotell vid Nybrokajen på den nordöstra sidan av Blasieholmen. Flera vittnen ringer till polis och brandkår och berättar om de brinnande bilarna.

Nu är det dags för männen i plastbåten att agera. De rör sig mot museet.

Välplanerad aktion

Inne i museet börjar de flesta besökarna dra sig mot utgången så sakteliga, det ska ju snart stänga. Där finns barnfamiljer och medelålders besökare.

En av besökarna, en tonårig flicka från Finland, som är på museet tillsammans med sina föräldrar och syskon, blir vittne till männens entré. Hon berättar i förhör att en ung man med blond hårman kommer in genom entrédörrarna, hon ser att han drar sin museibiljett genom en kortläsare, som står vid trappan till övervåningarna, där konsten är upphängd. Han går raskt upp för trappan.

Strax efter iaktas ytterligare en man som kommer in genom entrén. Han har en mörk rånarluva neddragen över ansiktet. Han hoppar över det rep som är

uppspant för att hindra att besökare tar sig upp till övervåningarna utan att betala entré och springer upp för samma trappa som den blonde mannen. Ungefär samtidigt kommer en tredje man in genom entrén. Han är också maskerad med en mörkgrön rånarluva. I händerna håller han en kulsprutepestol. Han fattar posto innanför entrédörrarna och riktar vapnet mot de besökare och väktare som uppehåller sig i entréhallen.

Han kommenderar besökarna att hålla sig stilla och han skriker:

– Ta barnet!

En 16-månaders liten flicka tultar runt i hallen. Hennes båda föräldrar blir livrädda, de tror att mannen ska ta deras barn. Pappan rusar fram och fångar in sin dotter. Den tonåriga finska flickan gråter av rädsla, hon är rädd att mannen ska skjuta henne.

Två trappor upp i museet finns bland annat två konstsalar, som dels innehåller konst från renässansen, där mästare som Renoir är representerade, dels en sal med konst av Rembrandt.

En väktare som befinner sig i Rembrandtsalen berättar att det kommer in en maskerad man i salen. Han går genast fram till ett litet självporträtt som hänger i två tunna stålvajrar, plockar fram en tång

och står i begrepp att klippa av dem, när väktaren reagerar och skriker:

–Va' fan gör du för något?

Den maskerade mannen tar då fram en pistol ur sin högra ficka och riktar den mot väktaren samtidigt som han beordrar honom att lägga sig ner. Utan att vänta på detta klipper sedan den maskerade mannen av stålvajrarna, tar tavlan och lämnar rummet.

Flera besökare ser den beväpnade mannen och utsetts också för hot.

Samma sak händer i salen intill, bortsett från att här har gärningsmannen lagt några hopfällbara besöksstolar mellan dörr och dörrkarm, troligen för att hindra dörren från att gå i lås. Två konstverk av Renoir – ”Konversation” och ”Ung Parisiska” – tas ned från väggarna och gärningsmannen flyr ut genom den uppställda dörren. Även här hotas väktare med vapen, men de flyr från konstsalen.

Vittnen i entréhallen ser hur två maskerade män springer ner för trapporna, i famnen bär de på tavlor. De sammanstrålar med mannen som bevakat entrén och lämnar museet genom entrédörren.

Utanför entrén står en man som väntar på en arbetskamrat som är inne i museets souvenirbutik för att köpa en julklapp. Han tittar förvånat på trion som kommer ut genom museets entré. Detta tycker uppenbarligen inte mannen med k-pisten om, utan han riktar sitt vapen mot mannen och säger:

– Va' fan glör du på!

Därefter följer han sina kumpaner som sprungit runt hörnet på museet. De springer tillbaka till den lilla plastbåten, startar och kör iväg.

Flyktvägen

Intill pontonbryggan finns vittnet Bengt, som arbetar på ett flytande kontor, han ser männen då de kommer springande från museet och hör hur de startar en båt och kör iväg. Han kan också höra hur de jublar då de far ut på vattnet.

Bengt förstår att det inte står rätt till, varför han ringer till polisen för att berätta om vad han iakttagit. Innan han får svar ser han blåljus blinka utanför museet. Det är polisbilar som först larmats till de brinnande bilarna och därefter till museet.

Bengt beslutar sig för att springa fram till dem i stället för att vänta på att polisen ska svara i telefon.

Han tar kontakt med en polisman och berättar vad han har sett, men kommer samtidigt på att han känner kaptenen på Djurgårdsfärjan som trafikerar vattnen mellan Gamla Stan och Gröna Lund. Han ringer upp kaptenen och får veta att denne har sett en li-

Troligen misstänkte gärningsmännen att dörren skulle gå i lås om inte hinder lades i vägen.

Ett femtiotal hemmagjorda ”spanska ryttare” (fotanglar) kastas ut på gatan för att hindra polisens bilar att ta sig fram.

ten båt utan lanternor som var på väg i riktning mot Danvikstull. Han meddelar detta till polismannen.

På väg tillbaka till sitt flytande kontor bestämmer han sig för att försöka följa efter männen. Han sjösätter en gummibåt som finns vid arbetsplatsen, startar akternurran och åker i den riktning som kaptenen på Djurgårdsfärjan beskrivit.

När han kommer fram till Hammarby Sjö ser han färjan som trafikerar Nacka – Hammarbyhamnen. Bengt åker fram till färjan och talar med gästen och får veta att en båt passerat och att den kört mot Hammarbyslussen. Bengt ringer då till Stockholms Hamn och får reda på att Hammarbyslussen är stängd. Han förstår då att gärningsmännen inte kan ha tagit sig längre fram än till slussen.

Bengt glider längs stranden och observerar en orange plastbåt som ligger oförtöjd intill en lastkaj. Han åker fram till den och konstaterar att båtmotorn fortfarande är varm. Han larmar åter polisen.

Olika polispatruller kommer till platsen. En hund-

patrull avsöker området, utan att få upp några spår. Tekniker söker av kajen och påträffar skospår i frosten intill den stege där männen bör ha klättrat upp då de lämnade plastbåten.

När polisbåten ska bogsera bort plastbåten så står en fotograf från Dagens Nyheter på plats. Han tar en bild på båten som kommer att publiceras i tidningen kommande morgon.

Spaningsfasen

Dygnet efter rånet har en spaningsgrupp tillsatts. Den som leder gruppen är polisöverintendent Leif Jennekvist, chef för Länskriminalpolisen. Ärendet placeras på Länskriminalens våldssektion.

Spaningschef är kriminalkommissarie Sven Malmros och kriminalinspektörerna Magnus Osvald och Dan Boija ärendehandläggare. Till gruppen hör även det stora flertalet av utredningsmännen vid våldssektionen, personal från underrättelseroteln och spaningsroteln samt två tekniker från tekniska roteln.

Brandkåren hann släcka branden i Mondeo innan bilen över-tändes helt.

Flyktbåten fotograferad av kriminaltekniker i samband med den tekniska undersökningen.

Samtliga är erfarna kriminalpolis.

Teknikerna ger sig i kast med att undersöka de båda bilar som stuckits i brand i samband med rånet. I båda bilarna påträffas tömda tändvätskeflaskor där prislapparna tyder på att de är inköpta på Överskottsbolaget. Bilarna har stulits tidigare samma dag som rånet utförs. De har stulits i förorter söder om Stockholm.

Teknikerna undersöker naturligtvis även museet i sin jakt på spår efter rånarna, där påträffas skoavtryck som förefaller överensstämma med ett kosspår som säkrades vid den kaj där flyktbåten påträffades.

Ett flertal tips inkommer från allmänheten till spningsledningen, det rör tänkbara gärningsmän, iakttagelser som sätts i samband med rånet och iakttagelser av olika båtar.

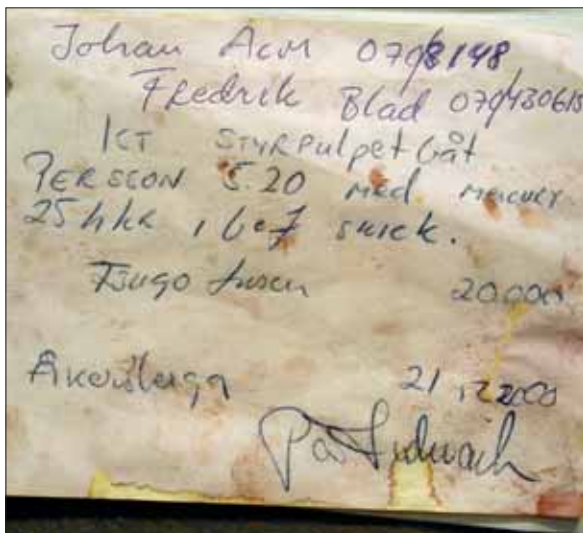
Ett av tipsen gäller en iakttagelse sent på kvällen före rånet, av en båt som förefaller vara identisk

med den båt som uppvisats i Dagens Nyheter. Båten sågs stå uppställd på en trailer på Palandergatan. Gatan ligger i närheten av den kaj, där flyktbåten påträffades efter rånet. Vittnet berättar att trailern var kopplad till en vit Volvo 245.

Ett hastigt båtköp

Ett annat tips lämnas av Peter Bergström, som berättar att han dagen före rånet sålt den plastbåt som syns i bild i Dagens Nyheter.

Förhörspersonal åker hem till Peter, som berättar att han två dagar före rånet hade fått ett telefonsamtal från en man som kallade sig Johan Alm. Denne hade ringt sedan han sett en försäljningsannons på Peters båt i en båttidning. Mannen förklarade att han var intresserad att köpa båten, men att han under morgondagen skulle skicka en kamrat, som skulle genomföra själva köpet, själv kunde han inte efter-

På kvittot för båtköpet förekommer namnen Johan Alm och Fredrik Blad (observera stavningen).

som hans arbete lade hinder i vägen.

Här kan nämnas att de personnamn som förekommer i artikeln är fingerade – förutom på åklagare, försvarsadvokater och poliser.

Dagen före rånet ringer en man och presenterar sig som Fredrik. Han berättar att han ringer för Johan Alms räkning, att han ska köpa båten, men att han fått problem med den båttrailer han hade tänkt använda till transporten. Han undrar därför om det finns någon möjlighet att låna en trailer av Peter. Peter säger att det går bra, varvid Fredrik säger att han kommer hem till Peter snart.

Efter en kort tid anländer Fredrik till Peters bostad. Han är en man i 20-årsåldern, som enligt Peter inte verkar veta så mycket om båtar. Han provkör båten och vill veta om den är lättstartad i kallt väder. Det verkar vara en avgörande fråga för att köpet ska gå igenom – Fredrik frågar det vid flera tillfällen.

Efter provkörning vinschas båten upp på trailern och de båda går in i Peters bostad för att skriva köpehandlingarna. Fredrik betalar den fastställda köpeskillingen, 20 000 kronor, och därefter vill Peter ha ett lånekvitto på båttrailern. Fredrik skriver under lånekvittot med namnet ”Fredrik Blad” (observera stavningen av efternamnet), ett personnummer (som senare visar sig vara falskt) och därefter ber Peter om Fredriks mobiltelefonnummer. Fredrik tittar i en filofax och läser därefter upp ett nummer som Peter noterar på kvittot.

Fredrik går sedan ut till sin bil, en grå, gammal och halvrisig Ford Taunus. Han kör iväg med båt och trailer och lovar att komma tillbaka senare sam-

ma kväll. Han har tidigare berättat att Johan Alm har en båtplats vid Skanstull i Stockholm och det är dit han ska transportera båten, uppfattar Peter.

Trailern kommer dock inte tillbaka samma kväll, utan lämnas tillbaka på förmiddagen dagen efter, samma dag som rånet äger rum.

Peters fru, som ser återlämnandet, kan konstatera att det är samme man som dagen innan hämtade båten.

Polisen följer spåren

Spaningsledningen har nu ett flertal spår efter rånarna: Johan Alms telefonsamtal dagen före båtförsäljningen, Fredriks signalement, Fredriks uppgivna mobiltelefonnummer och en grå Ford Taunus.

Vid kontroll av inkommande samtal till Peters bostadstelefon den aktuella tiden kan polisen se att det samtal som ”Johan Alm” ringt dagen före båtköpet, kom från en telefonkiosk vid tunnelbanestationen Bagarmossen.

Det telefonsamtal som ”Fredrik Blad” ringde samma dag som båtförsäljningen genomfördes hade gjorts från en automat vid Tekniska Högskolans tunnelbanestation.

En kort telefonlista från telefonkiosken i Bagarmossen begärs in. Detta för att utröna om andra intressanta telefonsamtal utförts i tiden runt samtalet till Peters bostadstelefon. Det visar sig att det finns samtal, som spaningsledningen omedelbart kan misstänka är relevanta för utredningen.

Bland annat rings det två gånger till en telefon som står skriven på en kvinna, som är bosatt på Valhallavägen, ett stenkast från Tekniska Högskolan. Denna kvinna har varit gift med en man av rysk börd, Jurij Karpov. Karpov avtjänar ett fängelsestraff för grov varusmuggling vid kriminalvårdsanstalten Asptuna. Ett samtal har ringts till en Robert Eriksson, bosatt i Ösmo. Polisen kan också konstatera att ett samtal ringdes till en kvinna, Lena, bosatt i Nynäshamn, några mil söder om Stockholm.

Slutligen har ett samtal gått till Nationalmuseum!

Personalen vid underrättelseroteln börjar med sina slagningar på abonnenterna.

Det visar sig att abonnenten till telefonen på Valhallavägen inte bor på adressen, utan har flyttat. Kvar i lägenheten finns dock en kvinna som av allt att döma har ett samboförhållande med Jurij Karpov.

Kvinnan i Nynäshamn, Lena, verkar enligt slagningarna vara en ensamstående mamma och enligt de register som finns tycks hon och barnet bo ensamma i bostaden.

Kvittot där "Fredrik Blahd" bekräftar lån av båtrailer. Här förekommer två stavningar av namnet.

Fredrik Blahd 070 4306156
KVITTENS nr _____

Mottagit av Lån båt trailer
för räkning Neo 356
Dragbil

Kronor _____ kr _____

som härmed kvitteras 77 1124-0087 Härav mervärdesskatt kr _____
den _____ / _____ 19 _____

Momsreg. nr Fredrik Blahd

Slagningar utförs på Robert Eriksson och han visar sig vara en man med kriminellt förflutet. Han är bosatt i Ösmo, strax utanför Nynäshamn.

Vem tog emot samtalet?

Kontroller görs för att försöka ta reda på vem av de anställda på Nationalmuseum som tog emot samtalet från automaten, men det visar sig vara omöjligt, eftersom samtalet inkom via museets växel. Samtalet är dock ganska kort, så spaningsledningen spekulerar att den som ringt frågat om öppettider eller något liknande.

När det gäller signalementsuppgifterna på den man som köpte båten, Fredrik Blahd, så tas en passande kompott av överensstämmande signalementsfotografier fram för att visa Peter, men han kan inte peka ut någon.

Det mobilnummer som Fredrik Blahd uppgett genomgår en undersökning och det visar sig vara ett existerande nummer, dock ett så kallat kontantkortnummer, så någon abonnentsidentitet finns inte noterad hos telefonoperatören. En telefonlista tas fram och där kan bland annat konstateras att det sista telefonsamtalet från det aktuella numret utförts under natten mellan den 22 och 23 december. Därefter har numret aldrig mer använts.

Utredarna kan också läsa ut av telefonlistan att samtal ringts till det abonnentsnummer som tidigare konstaterats gick till Lena, hon som var bosatt i Nynäshamn och som någon har ringt till från telefonkiosken i Bagarmossen vid tiden för samtalet till båt-

säljaren. Här ser polisen en klar koppling.

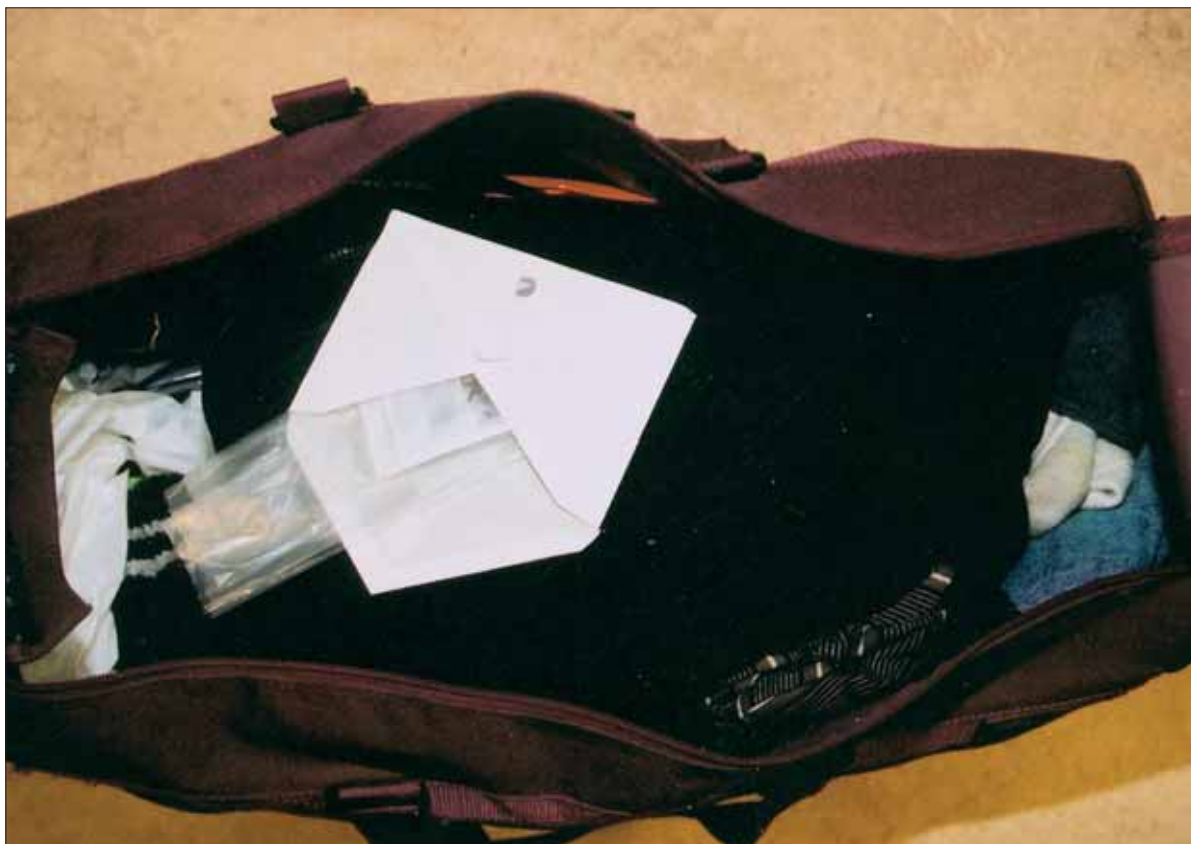
Skröt om rånet

I telefonlistan kan polisen härleda ett flertal andra abonnenter. Bland annat kan ett samtal noteras som går till en kvinna i Ösmo, Kajsa, som berättar att hon själv inte känner igen det mobilnummer som polisen är intresserad av, men att hon har två söner och en dotter som kanske känner igen det. Hon berättar att en av sönerna var hemma den aktuella kvällen då samtalet utfördes. Kajsa tillfrågas om hon känner igen namnet Lars Bengtsson, en annan abonnent som finns med i den telefonlista som den okända mobiltelefonen varit i kontakt med. Kajsa berättar att hennes son känner en yngre man som heter Lars Bengtsson, men att han är bosatt i södra Sverige sedan något år tillbaka.

Polisen kan se att ett flertal samtal ägt rum från ett abonnemang knutet till en större arbetsplats i samma sydliga stad som Lars Bengtsson flyttat till.

Polisen får kontakt med Lars Bengtsson, som berättar att den han talat med heter Krister, en gammal kamrat som är bosatt i Ösmo. Lars uppger dock att han inte kan påminna sig Kristers efternamn.

Lars berättar att han arbetar som mekaniker och bekräftar att han ringt till Krister från sin arbetsplats vid flera tillfällen. Han berättar också att han reagerat över att Krister verkat ovanligt upprymd under samtalet den aktuella kvällen. Till saken hör att polisen fått ett tips om att en man, Krister, som kallas "Tjock-Krille", skrutit inför sina kamrater i Ösmo

Väskan som Sven Lind bar på när han greps. Innehållet i väskan gjorde det möjligt för utredarna binda gärningsmännen vid dådet.

att han varit med om rånet mot Nationalmuseum. Han hade varit med och tänt eld på bilarna. För sitt besvär skulle han få 20 000 kronor.

Specialiserad biltjuv

En polisman i Handen tar kontakt med spaningsledningen och berättar att han känner till Krister, ”Tjock-Krille” Bergström, en biltjuv, som specialiserat sig på att stjäla Ford Sierra och Mazda 323, alltså just de bilmodeller som antändes i anslutning till rånet mot muséet.

Angående den gråa Ford Taunus som användes vid båttransporten så beställs en lista på samtliga grå Taunus i Sverige.

Bilägarna kontrolleras mot brottsregister och även här blir Robert Eriksson intressant. Det framgår att han äger en grå Ford Taunus med dragkrok. Roberts storebror äger en vit Volvo 245 med dragkrok, som möjligen kan sättas samman med iakttagelsen som vittnet gjort av en Volvo med påkopplat båtsläp. Det var den bilen som stod uppställd på Palandergatan dagen före rånet. Robert kan också länkas tillsammans med Krister Bergström.

Avvek från permission

Under tiden har spaningsledningen riktat sitt intresse också mot Jurij Karpov. Underrättelseroteln börjar kontrollera vem Jurij Karpov är och får bland annat reda på att Karpov umgåtts mycket med en intern vid namn Sven Lind, hemmahörande i Ösmo. Sven har dock avvikit från en permission i mitten av december. Vid kontroll av vilka som besökt Karpov och Lind framgår att Robert Eriksson besökt Lind vid ett flertal tillfällen.

Den 25 december inleds spaningar mot Krister och Robert.

Spanarna kan snart konstatera att det är mycket svårt att smälta in i det lilla samhället Ösmo där alla tycks känna alla.

Åklagare kopplas in

I det här läget, när polisen kommit så långt att skäligen misstanke uppstått mot personer, så övergår ledarskapet för utredningen till åklagarmyndigheten. I det här fallet, med tanke på att det var en utredning som antogs kunna svälla ordentligt, så kopplades två åklagare in, statsåklagare Nils-Erik Schultz och

kammaråklagare Ylva Johansson.

Åklagarna anser att den bevisning polisen har fått fram räcker för att ansöka om telefonavlyssning mot Krister Bergström och Robert Eriksson. Vid en förhandling vid Stockholms Tingsrätt beviljas telefonavlyssning mot de båda männens bostadstelefoner.

I denna telefonavlyssning kan polisen höra uppgifter i ett samtal som utväxlas mellan Robert och dennes lillebror, Bertil. Bröderna konstaterar att de iakttagit polisens spanare, som rör sig i det lilla samhället Ösmo. De gissar att orsaken till spanarnas intresse av Krister är att "båtsäljaren" måste ha pekat ut Krister i en fotokonfrontation. Att polisens spanare riktat sitt intresse också mot Robert är en tanke som aldrig slår dem.

Permission med komplikation

I ett annat samtal berättar Roberts bror att han mottagit "något" av Krister. Detta gör Robert lite förvirrad och han säger att han trodde att Krister skulle "ta hand om det". Han ber Bertil att ta hand om "det" så länge, så ska han hämta det senare.

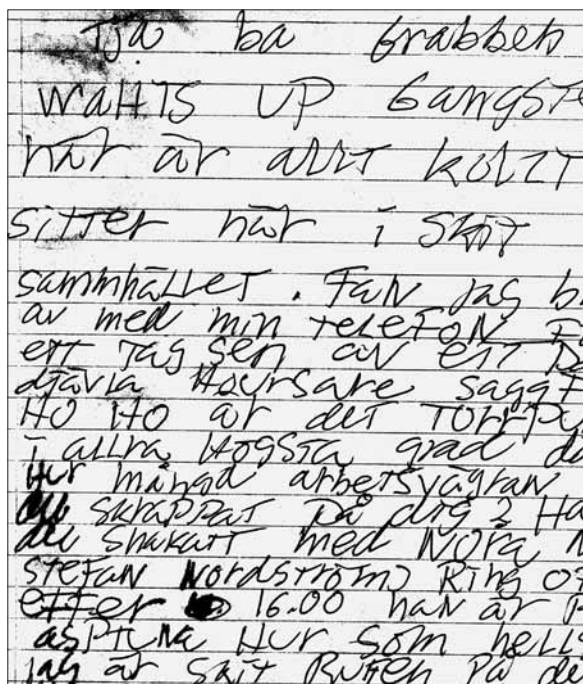
Spaningsledningen kan i detta läge misstänka att samtalet avser en eller flera tavlor.

Underrättelseroteln har också fått reda på att Jurij Karpov ansökt om permission för att besöka ett advokatkontor på Kungsholmen i Stockholm. Ursprungligen hade anstaltsledningen tänkt avslå hans ansökan, eftersom han nyligen haft permission, nämligen mellan den 22 och 25 december. Spaningsledningen lyckas dock övertala dem att bevilja permissionen, genom att tala om att polisen ska hålla ögonen på Jurij.

Gripandet

Den 3 januari 2001 lämnar Jurij Asptunaanstalten med permission över dagen. Han styr kosan mot Stockholms city. Spanarna följer honom när han utför en del kortare ärenden. Sedan åker han till Vasagatan, där han stannar och plockar upp en man i 30-årsåldern, som har en mörkgrön, stickad mössa neddragen i pannan. Mannen bär på en stor vinröd nylonbag. Mötet förefaller inte slumpartat. Spanarna tycker att mannen liknar den efterlyste Sven Lind.

Färden går vidare till Kungsholmen där de båda männen stiger ur Karpovs bil, ställer sig utanför ett café och talar med varandra. Polisens spanare videofilmade samtalet. Mycket talar för att de båda männen är oense om något. Den som spanarna tycker liknar Lind visar ett uppslag från tidningen Expressen för Karpov, som gestikulerar vilt.

"Kom-ihåg-lapp" för tavelrånare.

De båda männen skiljs åt efter några minuter och Karpov går in på det advokatkontor som han angivit i sin permissionsansökan.

Den andre går ner i Rådhusets tunnelbana och ringer några telefonsamtal från en telefonautomat. Därefter, klockan är 16.10, grips han av spanarna, som snart kan konstatera att det är den efterlyste Sven Lind och att han, trots samtalen i telefonautomaten, har en fungerande mobiltelefon i fickan. Lind förs in till Kronobergshäktet och hans bag beslagtas.

Vid en undersökning av bagen samma eftermiddag kan polisen konstatera att överst i bagen ligger ett kuvert som innehåller sex polaroidfotografier av de stulna Renoir-tavlorna samt intelligande dagstidningar. Där finns också den tidning som Lind visat för Jurij Karpov. Tidningen är uppslagen på en sida med en artikel där Leif Jennekvist, Länskriminalens chef, uttalar sig och säger att polisen vägrar att köpa tillbaka den stulna konsten.

Sven Lind har också ett kundkort, bland sina tillhörigheter, utställt av Bukowskis auktionsverk. Vid kontroll av hans inköp vid Bukowskis framkommer att han köpt konst för 565 000 kronor under 1996!

Statsåklagare Nils-Erik Schultz beslutar att Sven Lind skall anhållas. Beslut fattas även att Jurij Karpov skall anhållas när han återvänder till Asptunaanstalten.

Karpov observeras då han kommer ut från advokatkontoret och spanarna ser att han talar i en mo-

På denna sida i Expressen fanns Rafa Sharoums fingeravtryck.

biltelefon. Han sätter sig i sin bil och kör till Luntmakargatan. Spanarna följer honom till restaurang Sakura, en restaurang som är populär i ryska kretsar.

En halvtimme senare lämnar han restaurangen i sällskap av två yngre män. Karpov sätter sig i sin bil och åker iväg, medan de båda okända männen sätter sig i en Volvo S80 och kör iväg.

Spanarna ser något senare att trion träffats på nytt, denna gång på ett café i Fältöversten på Valhallavägen. Ytterligare en man sitter vid deras bord. Det visar sig senare vara en dömd rånare, Åke Gräslund. Efter en halvtimmes samtal skiljs männen åt. Jurij sätter sig i sin bil och börjar återfärden mot Asptunaanstalten.

De båda okända männen sätter sig i sin bil och kör iväg. De stoppas på Barnhusbron för att de ska hämtas in för förhör. Männen identifieras och båda är kända för grova våldsbrott. Efter förhör släpps männen och försvinner därefter ur berättelsen.

Jurij grips då han nått fram till anstalten och förs till Kronobergshäktet. En husrannsakan genomförs

i hans cell på anstalten och där påträffas bland annat flera kvällstidningar med artiklar om rånet mot Nationalmuseum. På hans anslagstavla finns en urklippt artikel av och med Tommy Lindström, tidigare chef för Rikskriminalen, och hans kamrat, säkerhetschefen Kjell Hestrell, med rubriken "Så förhandlar vi med undre världen". I artikeln menar Lindström och Hestrell att deras metoder är de bästa för att få tillbaka stulen konst.

Förhör genomförs med Lind och Karpov. Båda förnekar brott och uppger att de inte vill säga något ytterligare förrän de talat med sina advokater.

Vad finns i källaren?

Under tiden rullar telefonavlyssningen vidare på Robert Erikssons och Krister Bergströms abonnemang. Ett samtal mellan brödernas Erikssons flickvänner får lite extra intresse. Det visar sig att Bertils flickvän har varit orolig och rädd för "den där saken" som Bertil kommit hem med och som Robert lovat att han skulle hämta. Hon var orolig eftersom hon visste att polisens spanare fanns i Ösmo. Nu var hon rädd att de eventuellt skulle komma hem till henne. Nu hade hon gömt "det" i sitt källarkontor. Roberts flickvän ansåg att källarkontoret var ett säkert gömställe som nog ingen polis skulle tänka på att leta i.

Statsåklagaren beslutade om husrannsakan i källarkontoret men även i lägenheten, ett beslut som skulle "vila" tills polisen visste var Bertil och Robert höll hus.

Nils-Erik Schultz beslutar att Krister Bergström och bröderna Eriksson ska anhållas i sin frånvaro.

När tiden är mogen så plockar spanarna in de tre männen, Krister grips den 4 januari och samma dag grips Roberts bror Bertil. Husrannsakan utförs i Bertils källarförråd, men där påträffas ingen tavla. Däremot hittar polisen drygt tre hekto vitt pulver, som tas i beslag då spanarna på starka grunder misstänker att det är narkotika.

Vid en senare analys framgår att det är amfetamin. Den relativt stora mängden narkotika gör att Robert, Krister och Bertil kan misstänkas för grovt narkotikabrott.

Ber polisen släppa brodern

Robert påträffas inte och under flera timmar gäcker han polisen. Han tar dock kontakt med Haningepolisen sent på kvällen den 4 januari. Han har på något sätt fått veta att polisen har gripit hans lillebror för narkotikabrott.

Robert låter sig gripas och förs in till Kronobergs-

häktet på natten den 5 januari. Robert uppger att hans lillebror är oskyldig till narkotikabrott och han ber polisen att släppa brodern.

Robert förnekar brott vad gäller misstankarna om grovt rån alternativt grovt häleri.

Krister förnekar brott, då han delges misstanke om grovt rån.

Utredningen av grovt narkotikabrott gentemot Bertil Eriksson flyttas över till Länskriminalens narkotikarotel. Bertils vidare öden kommer därför inte att ingå i denna skildring.

Utredarna lägger pussel

I samband med gripandena så genomförs ett flertal husrannsakingar, där det påträffas en hel del mobiltelefoner, som undersöks rent fysiskt och som polisen begär in telefonlistor på.

Med hjälp av telefonlistorna kan utredarna börja lägga pussel. Av dessa listor framgår vilka telefoner som haft kontakt, var telefonerna befunnit sig vid samtalen, hur ofta de haft kontakt och hur länge samtalen pågått. Med innehållet i själva telefonen kan de flesta abonnentnumren översättas till olika abonnentnamn.

Hos Robert Eriksson påträffas en dagbok, som visar sig intressant. Han har antecknat vid ett flertal datum under hösten 2000 att han har svetsat eller ska svetsa ”ryttare” eller ”igelkottar”. Där står att han har träffat olika personer, ibland också var han träffat dem.

I en låda i sovrummet påträffas en lapp från ett anteckningsblock, där någon har noterat: ”Båt, hinder för dörren, något att ta ner dem med”, och så vidare. Tydligt är det en kom-ihåg-lapp för hur kumpanerna tänkt genomföra rånet. Där påträffas även två biljetter till Moderna Museet och en karta över museet.

Under den fortsatta utredningen av vad Robert gjort under tiden före rånet, så framgår att han, enligt sin dagbok, träffat någon som han kallar ”Raffi”.

Polisen har fått tips om att en man som kallas ”Raffi”, ”Raffa” eller ”Raffar” skulle vara en av gärningsmännen vid rånet, så noteringen i Roberts dagbok är intressant.

Spaningsledningen finner det intressant att veta vad Sven har gjort under sin tid på rymmen, men också var han har befunnit sig.

Polisens kontroll av telefonlistor visar att Svens mobiltelefon ofta utfört telefonsamtal då han befunnit sig i Kärrtorp, en förort söder om Stockholm. Det är uppenbart att han haft en ”grön kvart” i Kärrtorp

under sin tid på rymmen. Den stora frågan är var? Själv vägrar han svara på den frågan.

Täta kontakter

Vid kontroll av vilka abonnenter Sven ringt till visar det sig att han ringt till en abonnent som är bosatt i Kärrtorp. Abonnenten har tre söner, en av dem heter Rafa Sharoum, en man i 20-årsåldern som har ett kriminellt förflutet, dock ingen allvarigare brottslighet. Ett foto av Rafa tas fram och polis och åklagare anser att hans utseende har vissa likheter med den fantombild som tagits fram med vittnet som såg den man som tände eld på bilen vid Nationalmuseum.

I polisens register påträffas ett mobiltelefonnummer som kopplas till Rafa Sharoum.

Polisen begär in en telefonlista på detta abonnemang och då konstateras att Rafa Sharoum och Sven Lind haft en del kontakter. Det kan också konstateras att Rafa har haft en hel del kontakt med Krister Bergström på råndagen den 22 december.

Vid ytterligare kontroll visar det sig att Kristers och Rafas mobiltelefoner verkar ha befunnit sig på samma platser då de har ringt eller mottagit telefonsamtal. Spaningsledningen misstänker att de har haft sällskap under den aktuella dagen.

Med stöd av uppgiften att Krister skrutit om att ha medverkat vid rånet och att hans specialitet är att stjäla just de bilmärken som antändes vid rånet, så misstänker polisledningen att de båda männen varit ute på en räd och stulit bilar som skulle användas som distraktion vid rånet. En av bilarna stals i Farsta och utredarna kan konstatera att Kristers mobiltelefon befunnit sig i den omgivningen under just den period då bilen tillgreps. Bland annat visar kontrollen av telefonlistorna att Kristers och Rafas mobiltelefoner befunnit sig i Skärholmen.

De båda tändvätskeflaskor som inköpts för att tända eld på bilarna blir aktuella i denna fas av utredningen. En kontroll visar att ÖoB har en butik i Skärholmen. Utredarna får hjälp av personal vid butiken för att de ska kontrollera försålda varor under den period då polisen misstänker att Krister och Rafa befunnit sig i Skärholmens centrum.

Detta skulle naturligtvis vara en helt hopplös uppgift under sommarhalvåret, då försäljningen av tändvätska är mycket mer frekvent, men eftersom inköpet skett i slutet av december, så kan det finnas en chans.

Efter mycket sökande så påträffas en kassaloggning som visar på ett inköp av två produkter som har samma pris, som det som tändvätskeflaskorna kostar, 15 kronor. Kassakvittot visar att två produkter

som kostar 15 kronor styck har inhandlats, att kvittot har uppgiften att produkterna kopplas till en viss varugrupp och ett klockslag som visar att varorna har sålts under den tidsperiod då Kristers och Rafas mobiltelefoner befunnit sig i Skärholmen.

Utredarna är på rätt spår

Enligt butiksledningen förekommer det inte särskilt många produkter som kostar exakt 15 kronor i butiken, utöver just tändvätskan inom den varugruppen, kanske två-tre stycken.

Detta är ju inget som kan kvalificeras som bevis, men spaningsledningen anser att det är en uppgift som kan betraktas som ett indicium. Vi tycker att vi är på rätt spår.

Vi börjar undersöka Rafa Sharoum lite närmare, men även hans båda bröder Mohamed och Abdul. Vid kontroll av de telefonlistor som är knutna till Rafas mobiltelefon påträffas flera samtal till motorbåtsäljare som innan rånet mot museet haft annonser inne i båttidningar.

Mohamed Sharoums mobiltelefon har haft frekvent kontakt med Sven Linds mobiltelefon, detta är intressant och en närmare kontroll, över hur Mohameds mobiltelefon har rört sig vid tiden för brottet, utförs.

Abdul Sharoum är en ostraffad ung man, äldst i brödraskaran. Han har arbete som dörrvärd vid en restaurang i Stockholms city. Han är bosatt i en lägenhet på Olaus Magnus väg i Hammarby i södra Stockholm, belägen några hundratal meter från platsen där flyktbåten anträffades och ännu närmare platsen där det, enligt vittnesiakttagelsen, skulle ha stått en båt med trailer uppställd natten till den 22 december, det vill säga Palandergatan.

Genom studier av telefonlistor kan konstateras att Sven Linds mobiltelefon, under en period i december, ofta verkar ha befunnit sig i närheten av Abduls bostad. De tre bröderna blir alltså högtintressanta i utredningen.

Gav sig av utomlands...

Information inkommer om att Rafa Sharoum har lämnat landet i början av januari, samma information säger att han rest till England. Detta är intressant med tanke på att detta land har nämnts som Åke Gräslunds vistelseort.

Kontakt tas med polisen i London, som snart lokaliserar Rafa. Han arbetar på en pub och han bor i en lägenhet som är skriven på en svensk kvinna.

Statsåklagare Nils-Erik Schultz begär Rafa Sha-

roum häktad i sin frånvaro, detta är nödvändigt för att svenska myndigheter ska kunna begära någon utlämnad från annat land.

Efter en kortare tids spaning, griper engelsk polis Rafa – han förs till Brixtonfängelset i avvaktan på utlämning. I lägenheten där Rafa har varit bosatt påträffas ett förfalskat svenskt pass med Rafas fotografi, dock med en annan människas personalia.

Bröderna Mohamed och Abdul anhålls och häktas. Vid husrannsakan i Abduls lägenhet påträffas ett brev från Rafa, brevet är utsmugglat av en medfånge från Brixtonfängelset.

I brevet skriver Rafa att engelsk polis påträffat en lista med namn och telefonnummer, som han skrivit. Rafa vill att Abdul varnar dessa personer för att svensk polis kommer att intressera sig för dem och att de därför ska göra sig av med sina mobiltelefoner. Rafa vill också att Abdul bränner upp brevet efter att ha läst det – något Abdul uppenbarligen inte brytt sig om.

I lägenheten påträffas också ett polaroidfoto föreställande Abdul. Det intressanta är inte motivet utan att det är samma slags, relativt ovanliga, polaroidfilm, som använts för att ta de foton som föreställde den stulna konsten.

Det framgår i utredningen att Sven Lind, under sin tid på rymmen, bott både i familjen Sharoums bostad i Kärrtorp och i Abduls lägenhet.

Bevisprovokation?

Endast en av de tre stulna målningarna har återfunnits – Renoirs oljemålning, ”Konversation”, föreställande en man och en kvinna som samtalar med varandra. Bakgrunden till det lyckade återfinnandet är den att det kom till spaningsledningens kännedom att en av de stulna tavlorna var till salu, priset var högt, tio miljoner kronor.

En polisman agerade intressent och tog kontakt med de personer som utgav sig för att kunna sälja en av de stulna tavlorna. Där lade han fram sin ”historia” – han var en mellanhand som företrädde en köpare, bosatt i London. Köparen var villig att betala det, i dessa sammanhang, oerhört stora pris som männen krävde.

En förutsättning för att köpet skulle gå igenom, var ett krav från mellanhandens (läs: polisens) sida, att få möjlighet att kontrollera att tavlan var äkta och utan skador innan den engelske köparen skulle avsluta affären.

Detta krav gick säljarna, efter ett flertal möten mellan mellanhanden och dem, med på.

Renoir – Parisiska

Rembrandt – självporträtt.

Den 5 april besökte polismannen ett café i centrala Stockholm. Det var den uppgjorda plats, där tavlan skulle förevisas. Där sammanträffar polismannen med tre män som enligt löfte skulle visa upp tavlan. Polismannen och en av säljarna gick tillsammans in på en toalett och där fick polismannen möjlighet att besiktiga tavlan, som visade sig vara äkta och utan synliga skador.

Polismannen slog in tavlan i presentpapper under förevändning att inslagningen skulle fungera som ett slags plombering efter besiktning. Upplägget var det att den riktige köparen, som själv inte är lika ”väl” utbildad i att avgöra om en Renoirtavla är riktig eller falsk, skulle se att tavlan inte var rörd från det att tavlan besiktigades av ”mellanhanden”, om presentpapperet satt kvar.

Efter detta möte skildes männen åt, polismannen gav ett överenskommet tecken till de spanare som befann sig utanför caféet. Tecknet talade om för spanarna att polismannen hade sett den riktiga Renoirtavlan. Spanarna följde de tre säljarna en bit bort. De greps på gatan, en av männen bar den dyrbara målningen i en väska av resegarderobsmodell.

En av de tre ovärderliga målningarna var tillrätta.

Vid utredningen av de tre männen visade det sig att en av dem, han som bar på målningen vid grip-

Bilden nedan: Renoir – Konversation.

Spaningschefen Leif Jennekvist fick se polaroidbilder på två av de stulna tavlorna. Senare anträffades dessa bilder i en väska som en av de misstänkta bar på när han greps. Att det var samma bilder som Jennekvist förevisats kunde den tekniska undersökningen bekräfta...

Justitieminister Thomas Bodström lät sin sekreterare uppmana advokaten att kontakta polisen. Foto: Pressens Bild

det, var bekant med de tre bröderna Sharoum. Vid husrannsakan hos mannen påträffades ett stort antal nya mobiltelefoner, ett hagelgevär och en pistol med ljuddämpare och ammunition.

Belöning

Fortfarande saknas alltså två målningar som tillhör det svenska folket. Tavlorna som gjorts av två av konstvärldens mest ansedda mästare.

Gärningsmännen som för närvarande har dessa tavlor i sin besittning inser nog inte svårigheten i att försöka byta dessa mot stora belopp. Den enda tänkbara förhandlingsparten är svenska staten. De båda saknade målningarna är naturligtvis efterlysta över hela världen, motiven på målningarna är väl kända i konstvärlden, så att tro att någon ska köpa dem i "god tro" är helt uteslutet.

Här kan nämnas att en belöning på 50 000 kronor per tavla finns att kvittera ut till den eller dem som kan lämna sådan information att tavlorna kommer tillrätta. Belöningen kan i dessa sammanhang verka

blygsam, men om större belopp betalas ut för stolen konst, så har staten helt plötsligt själv skapat en marknad för "art-nappers" (konst-kidnappare). Och det är en brottslig marknad som vi självfallet inte vill ha i vårt land.

Utpressning eller ej, det var frågan ?

Dagen efter rånet bestäms ett möte hemma hos en av huvudmännen, nämligen Karpov, i dennes bostad på Valhallavägen. Karpov har för tillfället permission från Asptunaanstalten, han gick ut genom anstaltsgrindarna redan på morgonen den 22 december.

De som skall komma dit denna dag är den andre huvudmannen Lind, samt en vid namn Gräslund.

Gräslund anländer till Karpovs bostad tillsammans med sin sambo. Strax efter att de anlant kommer ett telefonsamtal till Karpovs bostad. Den som ringer uppger att han ringer för Linds räkning och säger att Lind har nu blivit förhindrad att komma. Anledningen är att Linds far avlidit.

Karpov med sambo samt Gräslund och hans flickvän äter en måltid tillsammans och efter detta åker Gräslund tillsammans med sin sambo till en annan bjudning, som var bestämd sedan tidigare. De kommer dock lite senare än vad som var planerat.

På denna bjudning sammanträffar Gräslund med en bekant vid namn Pierre Ståhl.

Gräslund berättar för Ståhl att han fått förfrågan om han kan förmedla de stulna tavlorna från Nationalmuseum. Han berättar också att han tackat nej till erbjudandet. När Ståhl får höra detta blir han mycket intresserad. Han har uppfattningen att han och Gräslund skall försöka "hjälpa till" att återföra tavlorna till rätt ägare, alltså till staten.

Ståhl försöker senare samma kväll få telefonkontakt med sin övervakare och före detta försvarare, advokat Svensson, men misslyckas med detta. Detta styrks senare av de telefonlistor som polisen tar in.

Ståhl och Gräslund kontaktar advokaten

Ståhl gör flera försök under julhelgen att nå Svensson men lyckas inte förrän den första vardagen efter julhelgen, nämligen onsdagen den 27 december och då bestäms om ett möte på Svenssons kontor. Vid detta möte träffas Svensson, Ståhl och Gräslund.

Ståhl berättar för advokat Svensson att Gräslund har kontakter och möjligheter att förmedla de stulna tavlorna från Nationalmuseum. Säljarna vill ha tio miljoner kronor styck för tavlorna.

De kommer överens om att Svensson skall framföra informationen till myndigheterna, eftersom

både Gräslund och Ståhl har ett kriminellt förflutet som skulle kunna försämra trovärdigheten i uppgifterna. Det bestäms att Svensson skall kontakta justitieminister Thomas Bodström. Därefter lämnar Ståhl och Gräslund advokatkontoret.

Torsdagen den 28 december ringer Svensson till justitieministern men då denne är på utlandsresa så tar hans sekreterare emot samtalet. Svensson berättar kort sitt ärende och lämnar sina telefonnummer till sekreteraren. Hon tar senare kontakt med justitieministern som ger sin statssekreterare i uppdrag att kontakta Svensson och upplysa denne om att i stället ta kontakt med polisen.

Advokaten får kontakt med polisen

Statssekreteraren kontaktar Svensson på förmiddagen, fredagen den 29 december. Hon framför då att Svensson skall kontakta polisen, spaningschefen Leif Jennekvist. Svensson nöjer sig med uppgifterna att justitiedepartementet ej blandar sig i polisens operativa arbete.

Statssekreteraren ringer sedan upp Leif Jennekvist och talar om att advokat Svensson har uppgifter att lämna om de stulna tavlorna från Nationalmuseum. Svensson och polisöverintendent Leif Jennekvist får sedan telefonkontakt med varandra.

När Jennekvist hört vad Svensson har att berätta säger han att polisen vill ha bevis på att de personer som Svensson representerar har tillgång till tavlorna. Han ber därför Svensson att de skall ordna fram fotografier på tavlorna, där de visas tillsammans med färska dagstidningar. Under samtalat framkommer också att de personer som har tavlorna vill ha 10 miljoner kronor styck för dem.

Svensson ber att få återkomma angående bilder på tavlorna. Han kontaktar Ståhl som i sin tur kontaktar Gräslund. Denne kontaktar sedan sina ”män” som säger att de kan ordna fram fotografier.

Svensson kontaktar åter Jennekvist och lämnar beskedet att det kommer att ordnas fram nya fotografier på de stulna tavlorna tillsammans med dagstidningar.

Det råder sedan en febril aktivitet inom vissa ”kretsar”. På lördagskvällen den 30 december kontaktas Svensson av Ståhl och de stämmer träff i Alvik. När de träffats i Alvik åker de sedan gemensamt till Järva krog, där de sammanträffar med Gräslund.

Fotografierna klara

Svensson får fotografierna på de stulna tavlorna och efter att de pratat ett litet tag så skiljs de åt.

Senare samma kväll ringer Svensson till Jennekvists mobiltelefon och talar in på dennes mobilsvaret att han nu har fotografier på de stulna tavlorna.

Detta meddelande lyssnar Jennekvist av först på nyårsaftons morgon och då ringer han genast upp Svensson som befinner sig i sin bostad. De bestämmer att Jennekvist skall komma hem till Svensson för att titta på fotografierna.

Jennekvist anländer till Svenssons bostad vid 12-tiden på nyårsafton. Han får nu se ett antal polaroidfotografier föreställande två av de stulna tavlorna från Nationalmuseum. Det är de båda Renoirmålningarna, en är fotograferad med eftermiddagstidningen Stockholm News, daterad fredagen den 29 december och den andra är fotograferad med en Expressen daterad lördagen den 30 december. Även tavlornas baksidor är fotograferade, vilket gör att en märkning på tavlornas baksidor är synlig. Märkningen består av bokstäverna NM samt en sifferkombination. På en av tavlorna är N:et på baksidan bakåtvänt så att det ser ut som ett kyrilliskt N. Denna detalj kom att spela en viss roll i tingsrättsdomen.

Jennekvist vill ha fotografierna av Svensson, men detta går denne inte med på. Han säger att han måste lämna tillbaka dem till den person han fått dem av.

Jennekvist framför vid detta möte att polisen inte har för avsikt att betala några pengar för tavlorna. Jennekvist frågar Svensson om denne inte kan vara polisen behjälplig att återföra tavlorna till sin rättmätige ägare. Svensson avböjde varje sådan åtgärd med hänvisning till sin roll som advokat och att han har ett ansvar för sin klient.

Därefter skiljs de båda åt och har sedan inte någon ytterligare kontakt med varandra.

Svensson kontaktar Ståhl en eller två dagar efter nyårsafton och de träffas åter vid Alvik. Nu får Ståhl tillbaka fotografierna. Ståhl lämnar sedan fotografierna vidare till Gräslund vid ett senare tillfälle.

Tisdagen den 2 januari åker Gräslund till Asptunaanstalten för att sammanträffa med Karpov. De möts vid grindarna där de står och pratar ett litet tag.

Karpov och Lind grips

Onsdagen den 3 januari sammanstrålar Karpov och Lind med varandra och de båda grips.

Utredarna blir naturligtvis väldigt intresserade av vem den fjärde personen är som deltog vid Karpovs möte på Fältöversten den 3 januari. Han identifieras och det visar sig vara Åke Gräslund. Han är av polisen känd för att ha utfört ett stort och omtalat grovt rån i Mälardalregionen i början av 1990-talet. Efter

detta rån hade han flytt utomlands. (Läs ”Det stora postrånet” i Nordisk kriminalkrönika 1995).

Utredarna börjar nu rikta sitt intresse och sin spänning mot Gräslund. Efter ett tag kan de också se att han har mobiltelefonkontakt med Karpov.

Vid genomgång av väskan som Lind bar på vid gripandet påträffades flera polaroidfotografier på två av de stulna Renoirtavlorna samt tidningen Expressen, som kom att spela en viss roll för det fortsatta utredningsarbetet. Fotografierna visade tavlornas fram- och baksidor.

Vid den tekniska undersökningen av dessa fotografier samt kuvertet i vilket de låg, kunde polisens tekniker säkra två fingeravtryck. Så småningom greps flera personer i ärendet och antalet jämförelseavtryck ökade. Detta ledde till ett lyckat resultat, då teknikerna kunde knyta avtrycken till personer som vi misstänkte. Vid närmare granskning av dessa fingeravtryck kunde teknikerna nu konstatera att det säkrade fingeravtrycket på kuvertet överensstämde med Karpovs högra tumme. Karpov medgav efter ett tag i förhör att han lämnat över ett kuvert med dessa fotografier till Lind vid mötet den 3 januari.

En ”kedja” konstateras

På ett av polaroidfotografierna kunde teknikerna säkra ett ”finger”, som visade sig tillhöra advokat Svenssons vänstra tumme. Vid detta konstaterande kunde vi vara säkra på att de fotografier som Leif Jennekvist fått se hemma hos advokaten på nyårsaftonen, var de fotografier som nu fanns i Linds väska. Efter detta konstaterande kunde man se ”kedjan” från Lind till advokat Svensson.

Tidningen Expressen fingersöktes också av polisens tekniker och på den säkrades två fingeravtryck. Vid genomgång av misstänkta personers avtryck fick teknikerna ”träff” på Sven Lind, vilket var fullt naturligt och väntat – han hade ju haft tidningen i sin väska.

Mycket intressantare för utredarna var, att teknikerna fick ”träff” på Rafa Sharoum. De hittade nämligen hans vänstra tumavtryck på en sida i tidningen.

På just den sidan fanns en artikel om de stulna tavlorna samt en bild på Leif Jennekvist som uttalande sig och sade ”vi vägrar betala en krona”. Därmed fanns en klar koppling mellan Sven Lind och Rafa Sharoum som bodde i Kärtrorp.

Advokaten grips

Fredagen den 5 januari beslutar åklagaren att advokat Svensson skall tas in för förhör. Spanare har advokatens kontorsfastighet i centrala Stockholm under bevakning.

När advokaten kommer ut genom porten grips han av spanarna, som kan konstatera att det finns journalister i deras närhet. När de ser detta undrar spanarna om det är någon som läckt till pressen om gripandet – men som bekant är det omöjligt att forska i detta. Svensson delges misstanke om medhjälp till grov utpressning.

Svensson medger i förhör att de personer som varit på hans kontor och pratat om tavlorna är en Pierre Ståhl och en person vid namn Åke, okänt efternamn.

Spaningarna mot Åke Gräslund fortsätter och spanarna kan under fredagskvällen observera att han befinner sig på en krog i söderort. På denna krog finns också Pierre Ståhl och i deras sällskap ytterligare ett antal personer.

Lördagen den 6 januari är Gräslund försvunnen. Spanarna hittar honom inte på någon adress. Däremot kan hans kamrater gripas.

Under lördagskvällen observeras Gräslunds sambo, Ståhl och deras bekanta på samma krog i söderort som de besökte på fredagskvällen. Gräslund själv syns däremot inte till. När Ståhl lämnar krogen sent på kvällen hänger polisens spanare efter. Ståhl är då i sällskap med en för polisen okänd man. De tar en taxi och färden går in mot city. Efter en kort färd stoppas taxin och Ståhl och hans kamrat grips. Ståhl delges misstanke om försök till grov utpressning.

Internationell efterlysning

Under förhör med Gräslunds sambo samt den man som greps tillsammans med Ståhl framkommer det att denne man skulle ha skjutsat Gräslund till Centralstation på lördagsmorgonen, alltså den 6 januari. Gräslund skulle därifrån ta flygbussen till Arlanda för att flyga till England i affärer.

Polisen kontrollerade självklart aktuella flygavgångar till England, men Gräslund fanns inte med.

Efter ytterligare några dagar beslutar åklagaren att Gräslund skall begäras häktad i sin frånvaro och tingsrätten delar den uppfattningen. Gräslund efterlystes sedan internationellt via Interpol.

Gräslund tilldelades naturligtvis en offentlig för-

**”...tumavtryck
på ett foto
kopplar
advokaten
till de
misstänkta
skara...”**

svarare och det blev advokat Bengt H Nilsson.

Utredarna höll sedan kontakt med advokat Nilsson, som berättade att han talat med Gräslund. Han visste dock inte var Gräslund befann sig.

Gräslund ringer

Flera veckor gick, tills det en morgon ringde på kriminalinspektör Magnus Osvalds arbetstelefon.

– Hej det är Åke!

Osvald frågade naturligtvis var Gräslund befann sig, men det ville han inte svara på. Han svarade bara att han inte befann sig i Europa.

Gräslund berättade vidare att han talat med sin advokat Bengt H Nilsson, vilken upplyst honom om att han var internationellt efterlyst sedan en tid.

Osvald sade åt Gräslund att det var enklast för honom själv om han reste hem direkt, så det hela kunde klaras upp. Gräslund sade att han skulle fundera, för att sedan återkomma med besked.

Gräslund ringer Osvald någon dag senare och säger att han kan tänka sig att komma hem om polisen drar in efterlysningen. Han berättar att befinner sig i Manilla på Filippinerna. Gräslund säger att han inte vill riskera att hamna i ett filippinskt fängelse för att han är efterlyst för något som han definitivt inte är skyldig till. Då stannar han hellre kvar i Manilla på obestämd tid.

Gräslund berättar i samband med detta att han har mycket goda kontakter med höga myndighetspersoner i Manilla, som är villiga att skriva, att Gräslund är misstänkt för ett enklare brott där. Detta skulle, enligt Gräslund själv, totalt förhindra en utlämning till Sverige.

Gräslund ringer dagen efter igen och säger att han bestämt sig för att resa hem, om han nu inte grips på vägen. Han skaffar en biljett till Tyskland, där han skall mellanlanda. Därifrån skall han sedan ringa för att tala om sin exakta ankomst till Arlanda. Gräslund ringer som uppgjort från Tyskland när han landat, men då har han problem; hans kontanter räcker inte till en flygbiljett till Sverige. Men han skall ordna fram pengar, säger han.

Utredarna börjar misstänka att Gräslund bluffar, men det visar sig ganska snart när han ringer igen och meddelar att han ”fixat” fram pengar. Han har en biljett till Arlanda och han lämnar flightnummer och ankomsttid.

När Gräslund anländer med planet från Frankfurt

till Arlanda är han på gott humör. Han har som önskemål att få en Big Mac & Co på vägen till häktet. Vi stannar vid McDonald's i Upplands Väsby och Gräslund får sin efterlängtrade Big Mac, varefter resan fortsätter till kvarteret Kronoberg.

Gräslund delges misstanke om försök till grov utpressning samt grovt häleri.

Tingsrättens domar

Tingsrättens förhandlingar pågick i omkring fem veckor. Efter moget övervägande kom rätten fram

till beslutet att fälla tio personer av de sammanlagt 13 som åtalats för inblandning i rånet mot Nationalmuseum. Två av dem dömdes för annan brottslighet som framkommit under utredningen av museirånet.

Rätten beslöt att Sven Lind, Jurij Karpov, Krister Bergström, Robert Eriksson och Rafa Sharoum solidariskt ska utbetala ett skadestånd till Nationalmuseum med 320 925 714 kronor.

”...jag åker hem om polisen drar tillbaka efterlysningen...”

Starka indicier

Tingsrätten finner att Sven Lind gjort sig skyldig till grovt rån och han döms därför till sex års fängelse. Åtalet gällande grov utpressning ogillas.

Tingsrätten anser att det är bevisat att Sven Lind varit en av gärningsmännen inne på museet och stöder detta på att utredningen visat att kumpanerna sjösatt flyktbåten på Djurgården kvällen före rånet. Lind gjorde därefter en provtur som motsvarar flyktvägen. Detta tyder på att han varit inne på Nationalmuseum den 22 december.

I samband med husrannsakan hemma hos Robert Eriksson påträffades en anteckning, som enligt SKL (Statens Kriminaltekniska Laboratorium) gjorts av Lind. Texten löd: ”båt, s-deg, hinder för dörren, verktyg för att låsa dem”. I Erikssons filofax finns mycket som binder Lind till planeringen av rånet.

Den täta telefontrafiken den 21–22 december samt under den tid de två Renoirtavlorna fotograferades.

Tingsrätten finner också att Lind har den intellektuella kapacitet som krävs för att planera ett så här grovt brott.

Jurij Karpov har enligt tingsrätten gjort sig skyldig till grovt rån samt försök till brott mot utlänningslagen. Åtalen för grov utpressning och häleri ogillas. Han döms därför till fängelse i sex år och sex månader.

Tingsrätten nämner följande bevis: Karpov har genom sin egen berättelse framfört att han har goda kontakter i öst när det gäller tänkbara köpare.

Karpov har befunnit sig i Hammarbyhamnen på morgonen den 22 december, vilket är det område där Lind tog flyktbåten.

Telefontrafiken mellan Karpov och Lind under dagarna kring rånet är besvärande för Jurij Karpov.

Det kyrilliska N:et på baksidan av den ena Re-noirmålningen som fotograferats talar för att det skrivits av en person med rysk bakgrund och det är bara Jurij Karpov som har sådan bakgrund.

Att Jurij Karpovs fingeravtryck hittades på kuver-
tet i vilket polaroidfotografierna låg.

Tingsrätten anser det också styrkt att Jurij Karpov planerat brottet tillsammans med Lind samt att även Karpov har den intellektuella kapaciteten att planera ett grovt brott.

Brottet mot utlänningslagen anses styrkt genom skriftlig bevisning.

Tingsrätten finner ej åtalet styrkt gäl-
lande: att Jurij Karpovs båt skulle an-
vändas vid rånet eller att hans trailer
skulle användas för transport av ”flykt-
båten”.

Krister Bergström har enligt tingsrät-
ten gjort sig skyldig till medhjälp till
grovt rån samt grovt narkotikabrott,
vapenbrott samt olovlig körning. Han
döms till fängelse i tre år och sex må-
nader.

Uppträdde som ”målvakt”

Tingsrätten nämner följande bevis: Bergström har erkänt att han uppträtt som ”målvakt” i samband med anskaffandet av flyktbåt.

Telefonsamtalet med sin gamle kamrat natten ef-
ter rånet, då Krister Bergström varit upprymd. Detta
tyder inte bara på en bra båtaffär utan något större.

Krister Bergström kopplas via mobiltelefontra-
fiken till biltillgreppet i Farsta. Denna bil stacks i
brand i samband med rånet. Däremot finner tingsrät-
ten åtalet ej styrkt när det gäller biltillgreppet i En-
skede, inte heller att Bergström skulle ha varit en av
bilbrännarna.

Mobiltelefontrafiken mellan Bergström och Lind
dagarna före rånet tyder på att han varit inblandad i
förberedelsearbetet inför rånet.

Vid en jämförelse med Karpov och Lind så menar
tingsrätten att Bergström har en så låg intellektuell
kapacitet att han inte kan dömas för helheten av pla-

neringen av rånet och därför döms han för medhjälp
till grovt rån.

Krister Bergström erkände grovt narkotikabrott,
vapenbrott samt olovlig körning.

Robert Eriksson har enligt tingsrätten gjort sig
skyldig till medhjälp till grovt rån samt grovt narko-
tikabrott. Eriksson döms till fängelse i fyra år.

Tingsrätten nämner följande bevis: Eriksson faller
på sina egna anteckningar i sin filofax, där det finns
noteringar om hovanglar (spanska ryttare), och igel-
kottar. Anteckningarna visar också på att Eriksson
varit en nödvändig länk i Linds förberedelse inför
rånet.

Det är ställt utom alla rimliga tvivel att Eriksson
lånat ut sin bil till båttransporten. Eriksson har varit
väl medveten om Linds behov av att låna en bil för
båttransporten.

När det gäller det grova narkotika-
brottet så finns tillräcklig bevisning
genom telefonavlyssning samt Krister
Bergströms berättelse om detta brott.

Tingsrätten finner ej åtalet styrkt: att
Eriksson försökt reparera Jurij Karpovs
båt som skulle användas som ”flykt-
båt”.

Rafa Sharoum har enligt tingsrät-
ten gjort sig skyldig till medhjälp till
grovt rån och döms till fängelse i två
år. Tingsrätten nämner följande bevis:
Sharoum har genom Lind berättelse

bundits till att vara behjälplig vid anskaffandet av
flyktbåt. Mobiltelefontrafiken ger stöd åt detta. Sha-
roum har också skickat ett brev från ett fängelse i
England under tiden som han väntade på utlämning.
Brevets innehåll visar att han hade full kännedom
om vilket brott han varit delaktig i.

Tingsrätten finner ej åtalet styrkt: att Sharoum
tillgripit de bilar som stacks i brand och finner inte
heller tillräcklig bevisning för att han skulle ha köpt
tändvätskan i Skärholmen. Telefontrafiken är dock
besvärande för honom, men det räcker inte. Det är ej
heller bevisat att han kastat hovanglar för att hindra
polisbilar. Vittnet från bilbranden kunde inte peka ut
Sharoum.

Tingsrätten ogillade åtalet mot Mohamed Sha-
roum gällande medhjälp till grovt rån. Han dömdes
till fängelse i fyra månader för diverse andra brott.

Tingsrätten finner ej åtalet styrkt: att Mohamed
Sharoum främjat brottet genom att dagen före rånet
rekogonoscera flyktvägen och dels ta emot gärnings-
männen, då de anlände till Södra Hammarbyhamnen

*”...tyder
inte bara
på en bra
båtaffär
utan något
större...”*

efter rånet och i bil transporterade dem till Abdul Sharoums lägenhet på Olaus Magnus väg.

Tingsrätten ogillar åtalet mot Abdul Sharoum gällande medhjälp till grovt rån. Han dömdes till villkorlig dom samt dagsböter för diverse andra brott:

Tingsrätten finner ej åtalet styrkt avseende att Abdul Sharoum främjat brottet genom att låta gärningsmännen disponera och gömma sig i hans lägenhet efter rånet.

Utpressningsdelen

I utpressningsdelen ogillar tingsrätten åtalerna mot Pierre Ståhl, Åke Gräslund och advokaten Svensson:

Deras berättelse överensstämmer när det gäller mötena på advokatkontoret, i Alvik samt på Järva krog.

De uppgifter som Ståhl och Gräslund lämnade till Svensson på hans kontor fick han disponera efter egen prövning. Det är utrett att Svensson verkligen tagit kontakt med justitiedepartementet, vilket ledde till kontakten med Leif Jennekvist.

Jennekvist förnekar att han känt sig pressad av Svensson eller varit utsatt för något direkt eller underförstått olaga tvång.

Prislappen diskuterades enligt tingsrätten på Jennekvists initiativ.

För att kunna dömas krävs enligt tingsrätten att följande brottsrekvisit har uppfyllts:

* Olaga tvång, där gärningsmannen förmår någon annan till disposition, som innebär förmögenhetsöverföring.

För försöksbrott tillkommer att fara för brottets fullbordan skall ha förelegat eller varit utesluten på grund av tillfälliga omständigheter.

* Rätten finner inte att Ståhl och Gräslund till Svensson uttalat eller givit uttryck för tvångs- eller hotliknande budskap, om pengar för tavlorna inte skulle betalas ut.

Rätten finner ej heller något som talar för att Svensson haft Ståhls och Gräslunds uppdrag att framställa krav på betalning.

* Tingsrätten finner inget stöd för att Ståhl och Gräslund försökt pressa staten på pengar. Detta trots telefonkontakter med Jurij Karpov.

Tingsrätten finner det inte visat att Ståhl och Gräslund agerat i utpressningssyfte när de besökte Svensson kontor.

Åtalet mot Svensson, Ståhl och Gräslund faller re-

dan på objektiv grund och ogillas därmed.

När det gäller Karpov och Lind anser tingsrätten inte att någon fara för brottets fullbordan förelegat. Däremot anser tingsrätten att det rent subjektivt klarlagts att det funnits uppsåt att omsätta tavlorna i pengar. Tingsrätten tar ej ställning till ansvarsdelen.

Grovt häleri

Tingsrätten finner att brottsprovokation inte förelegat från polisens eller åklagarens sida, däremot bevisprovokation.

Anton Gryt har enligt tingsrätten gjort sig skyldig till grovt häleri med mera och döms därmed till tre års fängelse. Gryt berättar dessutom om händelsen själv. Han säger i tingsrätten att ”jag skall i alla fall berätta hur det gick till”.

Aram Racham och Ali Kadar har enligt tingsrätten gjort sig skyldiga till grovt häleri och döms båda till fängelse i två år och sex månader.

Sammanfattningsvis blev domarna ungefär som vi utredningsmän hade förväntat oss.

Hovrättens domar

Alla utom Svensson, Ståhl och Gräslund överklagade tingsrättens domar. Åklagarna överklagade domarna mot Lind och Karpov samt Svensson, Ståhl och Gräslund. Hovrättsförhandlingarna pågick i tre veckor och den 27 november kom rätten efter moget övervägande fram till att elva personer skulle fällas. En person friades.

Rändelen

Hovrätten finner att Sven Lind gjort sig skyldig till grovt rån, de finner samma bevisning som tingsrätten. Det som skiljer är att hovrätten säger att Lind ”bara” deltagit i planeringen och organisationen av rånet. På grund av den centrala roll Sven Lind haft i planeringen är hans kontakter med övriga tilltalade vid och omkring brottet av särskilt intresse. Sven Lind drar tillbaka sitt överklagande under pågående hovrättsförhandlingar varför tingsrättsdomen på sex år fängelse kvarstår för grovt rån.

Hovrätten gör samma bedömning som tingsrätten när det gäller Robert Eriksson och finner det styrkt att han gjort sig skyldig till medhjälp till grovt rån. Domen ändras ej.

Krister Bergströms inblandning i rändelen anses styrkt genom bland annat införskaffandet av flykt-

*”...förnekar
att han
känt sig
pressad
av
juristen...”*

båten. Hovrätten gör dock en annan bedömning än tingsrätten beträffande bilstölden i Farsta och finner inte det brottet styrkt. Hovrätten fastställer tingsrättens dom på tre år och sex månader för medhjälp till grov rån.

Jurij Karpovs inblandning i rändelen anser hovrätten styrkt till fullo men ser strängare på Karpovs brott än tingsrätten och höjer därför hans straff till åtta års fängelse.

Rafa Sharoums inblandning i rändelen anser hovrätten styrkt på samma grunder som tingsrätten, alltså att han gjort sig skyldig till medhjälp till grovt rån. Påföljden mildras dock till fängelse i ett år.

Mohamed Sharoums straff sänks till två månaders fängelse. Han fälldes inte i tingsrätten för inblandning i rändelen utan dömdes där för några enklare brott som avslöjades i samband med utredningen.

Utpressningsdelen

Hovrätten finner det styrkt att Pierre Stål och Åke Gräslund gjort sig skyldiga till försök till grov utpressning gällande Rembrandttavlan samt grovt häleri gällande Renoirtavlorna. Denna bedömning avviker från tingsrättens.

Hovrättens resonemang går ut på att Stål och Gräslund ville förvissa sig om att polisen inte bevakade bensinstationen och därmed minimera risken att ertappas med fotografierna på tavlorna.

De har även genom advokat Svensson lämnat information om att tavlorna skulle kunna säljas på annat håll eller förstöras om det inte skedde en betalning omedelbart.

Hovrätten anser att Stål och Gräslund gjort sig skyldiga till försök till grov utpressning och att det

förelegat fara för brottes fullbordan. Med tanke på tavlornas höga värde skall brottet bedömas som försök till grov utpressning.

Beträffande Renoirtavlorna uppfyller Gräslunds och Ståls handlande också brottsrekvisitet för häleri eftersom de genom advokat Svensson framfört krav på en lösensumma och de har haft tillgång till tavlorna, så att ett återköp kunde ha kommit till stånd. Det innebär att de tagit befattning med tavlorna på ett sätt som varit ägnat att försvåra ett lagligt återställande av dessa.

När det gäller konkurrensen av två brott av samma svårighetsgrad – samma straffmaximum gäller för grov utpressning och grovt häleri – bör ett fullbordat brott gå före ett försöksbrott. Detta resonemang förklarar varför hovrätten dömer för försök till grov utpressning på Rembrandttavlan och grovt häleri på Renoirtavlorna.

Åke Gräslund och Pierre Stål döms båda till tre års fängelse.

Hovrätten anser inte att advokat Svensson varit delaktig i brottsplanen. Han förefaller ha lämnat den information och det biträde som Leif Jennekvist begärt men i övrig hållit sig passiv.

Grovt häleri – återfunnen Renoirtavla

När det gäller de tre åtalade i denna del (Ali Kadar, Gryt och Racham) så gör hovrätten samma bedömning som tingsrätten. Hovrätten finner även att det varit en fråga om bevisprovokation. Hovrätten sänker dock strafftiden till ett år och sex månader för Ali Kadar. När det gäller de två andra – Gryt och Racham – kvarstår straffbedömningen, alltså tre respektive två år och sex månaders fängelse.

”...ett fullbordat brott går före ett försök till brott...”

Redaktionens noteringar (2012-02-21)

- Rafa Sharoum (fingerat namn)
Även dömd för grovt rån vid Helikopterrånet mot G4S värdedepå i september 2009.
- De två tavlorna, som vid skrivandet av denna artikel fortfarande inte var återfunna, kom tillrätta 2005. ”Ung parisiska” av Renoir hittades i Los Angeles och ”Självporträtt” av Rembrandt i Köpenhamn.